

The background features a detailed engraving of a man with long, wavy hair, wearing a dark tunic with a white lace collar and armor on his right arm. He is set within an oval frame. Below him is a coat of arms featuring a double-headed eagle on a shield, topped with a crown. The entire scene is set against a light orange background with faint architectural elements like bookshelves and a desk with an open book.

SMD
SLOVENSKO
MUZEJSKO
DRUŠTVO

SMD
SLOVENSKO
MUZEJSKO
DRUŠTVO

VALVASORJEVE
NAGRADE,
PRIZNANJA
IN
DIPLOME
ZA LETO

2013

**VALVASORJEVE NAGRADE, PRIZNANJA
IN DIPLOME ZA LETO 2013**

PREDGOVOR H KNJIŽICI VALVASORJEVE NAGRADE IN PRIZNANJA ZA LETO 2013

PREDGOVOR Leto je minilo in v novi knjižici predstavljamo izstopajoče muzejske dosežke, ki jih Slovensko muzejsko društvo vsako leto počasti z nagradami, priznanji in diplomami. Tokrat so to Valvasorjeva nagrada za življenjsko delo, tri Valvasorjeve nagrade za projekte v minulem letu, dve Častni Valvasorjevi priznanji za posebne zasluge pri popularizaciji muzejstva in varstvu premične naravne in kulturne dediščine ter po nekaj letih spet Diploma SMD za sponzorstvo in donatorstvo. Po dopolnjenem društvenem pravilniku letos prvič, na pobudo komisije, podeljujemo tudi Valvasorjev nagelj za projekt, ki poudarja socialno empatijo.

Za vsebino knjižice in njeno ureditev je poskrbela za naslednja štiri leta na novo izvoljena Komisija za podeljevanje Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom za izjemne dosežke na področju muzejstva. Kontinuiteta njenega dela ostaja, saj ji, kakor prejšnji, predseduje doc. ddr. Verena Vidrih Perko, arheologinja in muzeologinja, muzejska svetnica v Gorenjskem muzeju v Kranju. Pod njenim vodstvom komisija postavlja in dograjuje kriterije odličnosti, po katerih se ravna pri odločitvah za priznanja, muzeji in muzealci pa jim lahko sledijo že ob snovanju svojih projektov. Gre za organizirano delo, ki naj od stroke postopoma prehaja tudi v zavest širše skupnosti, saj so muzeji in dediščina del njenega življenja. Poslanstvo komisije v okviru društva je zato močno in odgovorno. V Sloveniji polihistorju in zbiratelju Janezu Vajkardu Valvasorju (1641–1693) pripisujemo pionirstvo na področju muzejske stroke, prvi pravi muzej na naših tleh pa je nastal že pred 193 leti. Od tedaj se je mreža muzejev gosto razpredla in zdaj pokriva celotno državo. Zaradi tradicije in zaradi vloge, ki jo nosijo z varovanjem in popularizacijo kulturne dediščine, pa si muzealci že dolgo prizadevamo tudi za boljšo pravno podlago delovanja in pa za možnost univerzitetnega izobraževanja v muzeološki stroki. Izostanek takega izobraževanja muzejski delavci zato različno zapolnjujemo – tudi z aktivnostmi v okviru Slovenskega muzejskega društva.

Valvasorjeva odličja so najvišji dosežki v slovenskem muzejstvu. So odraz znanja, zavzetosti, vztrajnosti, dobre organiziranosti, srčnosti in veselja do dela vsakega nagrajenca – posameznika ali skupine posameznikov v projektu, in tudi neimenovanih, ki so jih pri tem podpirali. So v čast Slovenskemu muzejskemu društvu in celotni slovenski kulturi. Nagrajencem se zato zahvaljujem in jim iskreno čestitam z željo, da bi svojo ustvarjalnost v muzejski stroki uspešno delili še v prihodnje. Čestitke so namenjene tudi nenagrajenim posameznikom in avtorjem projektov, ki so predstavljeni v knjižici.

Verena Štekar-Vidic

Predsednica Slovenskega muzejskega društva

NAGOVOR OB PODELITVI LETOŠNJIH VALVASORJEVIH NAGRAD

»Muzeji morajo deliti usodo svojega okolja«
(T. Šola)

U*V***O****D**
Kot predsednica komisije za podeljevanje Valvasorjevih nagrad sem skupaj s člani vsako leto postavljena pred zahtevno in občutljivo nalogo. Morda letos bolj kot prejšnja leta, saj gredo slovenski muzeji z močno okleščenimi programi skozi težke čase in so kadrovsko čedalje bolj podhranjeni. Najhuje je, da mladih tako rekoč ni več v naših vrstah. Z njihovo odsotnostjo so izginile smelost in svežina misli, mladostna moč in želja po drugačnosti in spremembah. Ostajajo pa nam kontinuiteta, konformizem in zatekanje v varna zatočišča znanosti. Brez mladih je regresija neizbežna.

Zato so nam slovesno podeljena zaslužena odličja toliko bolj potrebna. Prvič, da opozorimo slovensko javnost na presežke, in drugič, da sami sebe spodbudimo k presežnemu in ustvarjamo vizijo našega razvoja. Toda, kaj je v muzealstvu presežno? Kot del družbe simulakre, katere pogled ne želi prodreti v bistvo stvari, oprezno in varno drsimo po površju kot kačji pastirji. Zamenjujemo prave vrednote z glamurjem in samozadostnim medijskim odjekom. Že dolgo opažam, da je celo prekaljene muzealce težko prepričati, da velik finančni vložek, bleščeči, z Dunaja ali iz Pariza izposojeni predmeti, množica mimobežnih muzejskih prireditev, čajank s politiki in župani še niso presežnost. Da bi lažje razumeli moje trditve, se ozrimo na sklepe generalne konference ICOM-a iz daljnega, a nekako zelo podobnega stanja iz kriznega in nemirnega leta 1968. Tedaj je ICOM, brez dvoma pod hudimi pritiski javnosti, prvič prepoznal muzeje kot ene izmed najpomembnejših organizacij družbenega razvoja, ki lahko močno prispevajo h kulturnemu, socialnemu in ekonomskemu življenju. Priporočil jim je, da se odzovejo na potrebe svojega okolja. S svojim delovanjem naj podprejo ohranjanje kulturnih in naravnih vrednot v okolju in naj se ne osredinjajo več le na zbirke in muzejske predmete. Povežejo naj se z znanjem skupnosti in upoštevajo njeno mnenje in potrebe ter jo vključujejo v postopke muzealizacije. Ali na kratko, kot se je večkrat zapisalo Tomislavu Šoli, muzeji morajo deliti usodo svojega okolja.

Če kdaj, je to sporočilo aktualno danes, ko gre slovenska družba morda skozi najtežjo preizkušnjo. Muzeji smo se naravnost dolžni odzivati na krizo in kot družbeni mediji tudi odkrivati njene vzroke in jih pojasnjevati. Kriza nima jedra v gnili ekonomiji, temveč v zanemarjanju vrednot in tradicionalnih znanj, v izkoreninjenosti iz svojega lastnega okolja in velikem egocentrizmu sodobnega zahodnega – in s tem tudi slovenskega – človeka. Identiteta, odkrivanje in utrjevanje splošnih človeških vrednot in ukoreninjanje v lastnem okolju so danes za slovenske muzealce ne le merilo, temveč profesionalni etični imperativ.

Združevati, povezovati, ne rušiti in vnašati sporov. Iskati spodbude in vlivati pogum, buditi upanje in skrito moč skupnosti. Buditi medsebojno spoštovanje in odgovornost do drugih in drugačnih. In vse to početi z največjo mero muzejske profesionalnosti in empatije. Morda se komu letošnji nagrajeni projekti ne bodo zdeli dovolj družbeno in politično bleščeči, prepričana pa sem, da v največji meri delijo usodo s svojim okoljem.

Doc. ddr. Verena Vidrih Perko

Predsednica Komisije za podeljevanje Valvasorjevih nagrad,
priznanj in diplom

ANDREJ MEDVED
VALVASORJEVA NAGRADA ZA
ŽIVLJENJSKO DELO

ANDREJ MEDVED, muzejski svetnik, je umetnostni zgodovinar, filozof, velik mojster pisane besede ter mednarodno ugleden galerist z več kot 35 leti službovanja v Obalnih galerijah Piran.

Andrej Medved je s svojim prihodom v Obalne galerije oral ledino. Organiziral je številne monografske razstave in jih utemeljeval s filozofskimi in umetnostnimi razstavami ter esejji. Objavil je več kot 600 pomembnih monografskih, znanstvenih in filozofsko esejističnih del, objavljenih v najpomembnejših slovenskih in mednarodnih revijah in monografijah. Andrej Medved je ustanovitelj Stalne zbirke sodobne likovne umetnosti po letu 1975 in je uveljavil nov pristop v odkupovanju del, ki omogoča pregled stilnega razvoja pri posameznem avtorju. Usmerjal, organiziral, povezoval in z vizionsko močjo znanja ter umetniške besede je širil nov pogled na sodobno umetnost. Prevajal je iz nemščine, francoščine in italijanščine in s tem močno pripomogel k širjenju mednarodno uveljavljenih pogledov in znanj na področju galeristike in sodobne umetnosti. Kot selektor številnih galerijskih monografskih,

študijskih in tematskih razstav je močno vplival na popularizacijo in implementacijo sodobne umetnosti ter oblikovanje novih galerijskih javnosti pri nas in v tujini.

Pripravil je več kot 40 predstavitev najvidnejših zastopnikov evropske avantgarde. Organiziral je seminarje o primorski likovni umetnosti v 20. stoletju s priznanimi slovenskimi strokovnjaki. Z novimi pristopi, zasidranimi v filozofski misli in širokem strokovnem znanju, je hkrati utemeljil novo podobo v slovenskem slikarstvu in kiparstvu in jo razširil tudi v nekdanji jugoslovanski in širši evropski prostor: v Madridu, Genovi, Ferrari, Benetkah, Beogradu in Zagrebu je v luči raziskovalne in filozofske misli predstavil sodobne slovenske umetnike.

Je avtor pomembnih projektov nacionalnega in mednarodnega pomena na področju sodobne umetnosti. Strokovno jih utemeljuje s samosvojim, kritičnim in prodornim jezikom in jim s svežimi pogledi in stališči oblikuje nov prostor med obalno, a tudi vseslovensko in čezmejno publiko. Prenekateri študijske razstave so bile enkratni in neprecenljiv prispevek k teoretskemu opredeljevanju slovenske likovne umetnosti po drugi svetovni vojni v nacionalnem in širšem prostoru.

DELO

ŽIVLJENJSKO Andrej Medved je s svojim izvirnim, samosvojim, predanim interdisciplinarnim, filozofsko utemeljenim in kritično-strokovnim delom izjemno prispeval na področju slovenske in mednarodne galerijsko-muzejske dejavnosti. Kot dolgoletni kustos in vodja obalnih galerij je usmerjal, aktivno oblikoval in vodil razstavní program in s tem udeleževal vizijo razvoja sodobne umetnosti. Je osrednja osebnost slovenske, a tudi mednarodne galeristike. Določil je smeri razvoja Obalnih galerij in odločilno prispeval k novemu, filozofskemu pogledu na likovno umetnost. Doma in v svetu je ustvarjal nove možnosti za mlade slovenske in tuje ustvarjalce in jim odpiral vrata v sodobno javnost. Je izredno plodovit ustvarjalec, avtor številnih strokovnih in filozofskih del, priznan pesnik in esejist. Je človek, čigar javno izrečeno strokovno in osebno stališče nekaj pomeni.

**VALVASORJEVA NAGRADA ZA ENKRATNE
DOSEŽKE – AVTORSKA SKUPINA:
DARJA PIRKMAJER,
MAG. ROLANDA FUGGER GERMADNIK,
JURE KRAJŠEK IN STANE ROZMAN IZ
POKRAJINSKEGA MUZEJA CELJE ZA
PROJEKT REVITALIZACIJE IN UMESTITVE
MUZEJSKIH VSEBIN V KNEŽJI DVOR V CELJU**

V okviru večletnega kompleksnega projekta revitalizacije Knežjega dvora so nastali razstavi *Celeia – mesto pod mestom* in *Grofje Celjski*, multimedijsko opremljena dvorana Barbare Celjske, muzejska trgovina, ploščad in fasada Knežjega dvora kot informativni pano. Posebej muzeološko občutljivo in tehnično zahtevna je bila razstava *CELEIA – MESTO POD MESTOM*, za katero so bile potrebne dolge in zelo zahtevne terenske raziskave in izjemno kompleksne konservatorske zahteve, ki jih ni lahko integrirati z zahtevami sodobne muzejske stroke. Predstavljeno arheološko najdišče *in situ*, na površini, ki obsega skoraj tisoč kvadratnih metrov, je z izjemno

vsebinsko oblikovno in prostorsko interpretacijo uspelo ohraniti *genius loci*. Avtorji so ga z velikim poslušom za potrebe obiskovalcev implementirali v prostore muzejskega in mestnega spomina. Vse predstavljene vsebine so duhovito interpretirane na podlagi in v skladu z najnovejšimi znanstvenimi odkritji v antični Celeji in v zvezi z raziskavami celjskih grofov. Navkljub sorazmerno majhnemu številu izvirnih predmetov pri predstavitvi celjskih grofov je razstava zasnovana drzno in se z domiselnimi interpretacijami zliva s spomeniško izjemno zahtevnim stavbnim kompleksom ter ga izrablja v prid tekoče in slikovite dediščinske pripovedi o bogati in premalo upoštevani preteklosti Celja kot temelja slovenske identitete. Razstavnici prostori so zasnovani na podlagi vključevanja različnih javnosti, posebej mladih, s čimer so pridobili nove skupine obiskovalcev in na izviren način popularizirali gradivo. Opazen je poudarek dostopnosti – fizične, socialne in intelektualne. Projekt je trajnostno naravnano in vključuje sodelovanje s poklicnimi skupinami in lokalnimi obrtniki.

NAGRADA Projekt je zasnovan interdisciplinarno, interpretativno in je usmerjen v potrebe lokalne javnosti. Razstavi, četudi vsebinsko ločeni enoti, povezujejo usklajena konceptualna prizadevanja, ki se kažejo v konsistentnosti in koherentnosti razstavnega sporočila. Poseben poudarek je bil namenjen zadovoljitvi potreb lokalne skupnosti. Projekt prispeva h kulturnemu povezovanju in sooblikuje identitete mesta, pa tudi regije in države. Razstavnici prostori zagotavljajo izjemen užitek, edinstveno doživetje in so hkrati vir novega znanja in navdiha.

VALVASORJEVA NAGRADA ZA ENKRATNE DOSEŽKE – GORENJSKI MUZEJ KRANJ ZA STALNO RAZSTAVO *PRELEPA GORENJSKA* V GRADU KHISLSTEIN

Stalna razstava *Prelepa Gorenjska* je nastala v sklopu evropskega projekta prenove stavbnega kompleksa Khislstein, Lovskega dvorca in gradnje letnega gledališča. Razstava temelji na več kot 1.500 muzejskih predmetih, dokumentarnem, slikovnem in filmskem gradivu. Koncept je zasnovan na historičnem kontekstu razstavnega prostora gradu Khislstein in prilagojen spomenišnemu značaju stavbe. Razstava je muzeološko trdno zasnovana, je kontekstualna in interdisciplinarna. Koncept izhaja iz dediščinskih vsebin gorenjskega prostora in je dramaturško vpleten v glavne zgodovinske vrhove slovenske preteklosti. Razstavni vrhunec je vpet v poslikano modro dvorano iz 19. stoletja, kjer so z oltarjem domovine predstavljene najpomembnejše vsebine in osebe slovenstva. Razstava vključuje tako moške, kot ženske in otroške vidike, ne zanemara marginaliziranih skupin in se ne izogiba politično nekonvencionalnih vsebin. Razstava je nastala v sodelovanju z lokalno skupnostjo, ki si je že dolgo želela kompleksne predstavitve dežele in kraja, vsebine, ki si je v nobenem muzeju do zdaj ni bilo mogoče ogledati. Predstavniki skupnosti so že od začetka sodelovali kot člani svetovalne in recenzentske skupine. Mnogi so posodili ali darovali predmete, dokumente in fotografije, prispevali osebne zgodbe ali sodelovali z znanjem in delom. Od odprtja je razstava nekaj, kar si je v Kranju treba ogledati. Vrstijo se vodstva za šole, delavnice

za otroke in odrasle, muzejski večeri in muzejski dogodki, ki oživljajo mestno jedro. Dokaz za to je tudi 2.300 ljudi, ki so si 8. februarja 2013 ogledali stalno razstavo. Razstava je delo avtorske skupine kustosov Gorenjskega muzeja (ddr. Damir Globočnik, mag. Tatjana Dolžan Eržen, Beba Jenčič, ddr. Verena Vidrih Perko, Helena Rant, mag. Monika Rogelj, Magda Zore in mag. Marjana Žibert), nastala je pod muzeološkim vodstvom ddr. Verene Vidrih Perko in z vodji izvedbe ddr. Verene Vidrih Perko, ddr. Damirja Globočnika in Bebe Jenčič. Zvočni prostori so delo Boštjana Perovška, obiskovalcem naklonjeno oblikovanje je mojstrovina arhitekta Željka Kovačiča, ki je prenovljeni celoti gradu Khislstein dal povsem novo kulturno razsežnost.

NAGRADA Razstava je sad profesionalno opravljenega muzeološkega dela, krojenega po meri in potrebah lokalnega prebivalstva. O preteklosti govori s kontekstualiziranimi in interpretiranimi dediščinskimi predmeti in vsebinami na podlagi privlačnih, med seboj živahno se prepletajočih zgodb. Razstava z dediščinskimi vsebinami in predmeti prikazuje usode ljudi, njihovo znanje in vrednote. O aktualnih temah govori na preprost in ljudem razumljiv način. V obiskovalcu vzbuja sočustvovanje in razmišljanje. Povezuje oddaljeno, polpreteklo zgodovino s sedanostjo na neposreden, ljudski način skozi (v slovenskih muzejih zanemarljive) teme slovenstva in regionalne ter lokalne identitete. Razstava vključuje rabo sodobne tehnologije, dokumentarno filmsko gradivo in 3D-predstavitve ter interpretacije spomenikov. Z razstavnimi temami opozarja na dediščino v izvornem okolju in obiskovalca nagovarja k njenemu ohranjanju.

Foto: Goran Anitej

**VALVASORJEVA NAGRADA ZA ENKRATNE
DOSEŽKE – METKA DARIŠ IZ SLOVENSKE
KINOTEKE ZA PROJEKT NIKO MATUL:
FILMSKA SCENOGRAFIJA/PRODUCTION
DESIGN – RETROSPEKTIVA FILMOV IN
RAZSTAVA/FILM RETROSPECTIVE AND
EXHIBITION**

Projekt Niko Matul: filmska scenografija|*production design* – retrospektiva filmov in razstava|*film retrospective and exhibition* je nastal kot plod poglobljene raziskave avtorice Metke Dariš in njenih velikih prizadevanj, da se ohrani nadvse pomembna slovenska dediščina. Obsežna predhodna raziskava je vključevala pregled, proučevanje in muzeografsko obdelavo zapuščine Nika Matula, hranjene v Slovenski kinoteki. Dopolnjena je bila s pričevanji sorodnikov, sodelavcev in sodobnikov. Življenje in delo izjemnega filmskega ustvarjalca je avtorica tudi na podlagi zavedanja, da ta pomembna zgodba slovenske

filmske zgodovine še ni bila povedana, predstavila kot večplasten preplet metodološkega strokovnega dela filmskega scenografa, Matulove ustvarjalnosti in osebnosti, družbenih okoliščin v njegovem življenju in delovanju ter zgodovine slovenskega filma. Z muzejskimi predmeti, izvirnimi skicami, risbami, načrti, dokumenti, fotografskim gradivom in filmskimi plakati je pripravila muzejsko razstavo kot predstavitev temeljnih dokumentov filmske dediščine.

Zasnova razstave je vključevala avdiovizualne odlomke s snemanj filmov in filmske napovednike ter izbrano filmsko tehniko in scensko postavitvev ozadja pri snemanju filmov. Razstava, ki je potekala od 14. 5. 2013 do 1. 9. 2013 v Galeriji Jakopič (MGML), je bila prva celovita, interdisciplinarna in multimedijaska predstavitev dela filmskega ustvarjalca s področja filmske scenografije. Predstavitev je bila kompleksna, likovno in prostorsko zelo zahtevna in obiskovalcem prijazna. Sestavni del projekta sta bila tudi retrospektiva filmov Nika Matula v Slovenski kinoteki kot tudi bogat in raznolik spremljevalni program, s katerim so obiskovalci dobili podrobnejši in poglobljen vpogled v vse vidike dela filmskega scenografa. Pri tem je bila upoštevana raznolikost obiskovalcev – vsebine spremljevalnega programa so bile pripravljene namensko.

NAGRADA Projekt Niko Matul: filmska scenografija – retrospektiva filmov in razstava so odlikovale kontekstualne in interpretativne vsebine, ki so upoštevale najnovejša spoznanja muzeološke stroke, pri katerih je posebna pozornost namenjena skrbi za različne skupine obiskovalcev, pravi meri pri obsegu in zahtevnosti besedil ter dvojezičnost. Projekt je bil izpeljan s ciljem raziskave in ohranjanja, predstavljanja ter interpretiranja pomembnega dela slovenske filmske dediščine in ima velike zasluge, da je zapuščina Nika Matula postala njen temeljni kamen.

Foto: Žiga Koritnik

ČASTNO VALVASORJEVO
PRIZNANJE – BOŠTJAN
PEROVŠEK ZA IZJEMNE
DOSEŽKE S PODROČJA
USTVARJANJA ZVOČNIH
PROSTOROV ZA POTREBE
MUZEJSKIH POSTAVITEV

Boštjan Perovšek je eden prvih in najbolj kreativnih ustvarjalcev zvočnih prostorov v slovenskih muzejih. Sodeloval je pri številnih občasni in stalni razstavah. Začetki sodelovanja z muzeji segajo v leto 1992 – v Prirodoslovnem muzeju Slovenije je za razstavo Entomologia Slovenica zasnoval posebno zvočno opremo in avtorsko glasbo ter inovativno razširil muzejski prostor v osrčje mesta Ljubljane.

Boštjan Perovšek je z izvirnostjo, odličnim obvladovanjem medijske govornice in tehnično usposobljenostjo obogatil več 30 muzejskih projektov z izvirnimi zvočnimi stvaritvami. Pristni ali poustvarjeni zvoki so omogočili globlje podoživljanje dediščinskih sporočil in prikazanih vsebin. Približali so preteklost in jo na čustveni in umetniško-kreativni ravni vključili v sedanost. Zvočne interpretacije so pomembne tudi pri vključevanju slabovidnih in slepih v muzeje.

Perovškove zvočne stvaritve pa so posebej pomembne zaradi ohranjanja nesnovne dediščine. Njegovo obsežno znanje in dolgoletna sistematična prizadevanja so prava zakladnica izvirnih, neredko že povsem arhivskih zvokov, ki so brez sledu izginili iz vsakdanjega zvočno izjemno onesnaženega okolja.

Boštjan Perovšek je v dolgih letih plodnega sodelovanja uspel z močno osebno ustvarjalnostjo, z glasbenim in tehničnim mojstrstvom ter odličnim poznavanjem glasbe ter zvoka subtilno nadgraditi številne muzejske postavitve. Perovškovi zvočni prostori so ne le izvirna kreacija, temveč tudi primer edinstvene, kreativne interpretacije dediščine.

Foto: osebni arhiv

ČASTNO VALVASORJEVO
PRIZNANJE – MARTA
MATUL IN BARBARA
MATUL KALAMAR ZA
PODARJENO ZAPUŠČINO
NIKA MATULA

Marta Matul, vdova Nika Matula, in njena hči Barbara Matul Kalamar sta podarili celotno skrbno ohranjeno zapuščino ter nudili nenadomestljivo pomoč pri pripravi projekta Nika Matul: filmska scenografija.

Niko Matul (1928–1988), slovenski arhitekt, filmski in gledališki scenograf, je bil eden najbolj plodovitih in uspešnih slovenskih scenografov. Bil je aktivni soustvarjalec slovenske kinematografije od leta 1950, zato se njegova filmografija bere kot pregled zgodovine slovenskega filma. Poleg oblikovanja gledaliških in filmskih scenografij se je občasno ukvarjal tudi z grafičnim oblikovanjem in prenovami nekaj gledališč in kinodvoran. Sodeloval je pri 31 slovenskih celovečernih filmih, 22 koprodukcijah in tujih celovečercih, 12 kratkih filmih, 28 televizijskih filmih, dramah, serijah in televizijskih oddajah ter izdelal 260 gledaliških scenografij. Zapustil je bogato, obsežno in predragoceno gradivo, ki izraža nastajanje projektov ter dokumentira zgodovino slovenskega filma in gledališča.

Na podlagi te bogate in obširne zapuščine sta Slovenska kinoteka in Muzej in galerije mesta Ljubljana s številnimi partnerji pod vodstvom Metke Dariš pripravila obsežen filmskorazstavni projekt, ki so ga sestavljali retrospektiva filmov v Dvorani Silvana Furlana Slovenske kinoteke, razstava v Galeriji Jakopič, številni spremljevalni dogodki in izčrpen dvojezični katalog.

Zapuščina Nika Matula je močno obogatila zbirke Slovenske kinoteke, ki je kot filmski muzej zavezana filmu in vsemu, kar ta pojem obsega. Brez zapuščine Nika Matula, ki je zaradi obsega in bogastva urejena v samostojno zbirko, bi v slovenski filmski zgodovini ostala nepremostljiva in neodpušljiva vrzel.

Neprecenljiv dar in dragocena osebna pričevanja ter nesebična pomoč Marte Matul in Barbare Matul Kalamar so izjemen prispevek k ohranjanju slovenske filmske dediščine.

Foto: Miha Špiček

DIPLOMA SMD –
DONATORJI: AMAL, AKRON,
EFAFLEX, EKO PRODUKT,
ES – ERCO, INOTHERM, KAMPO,
M SORA, NORICA,
MIZARSTVO MARKELJ,
MELU MIZARSTVO,
RESTAVRATORSTVO ŠENTJOŠT,
STEKLARSTVO ROJS,
STUDIO DOM, VAL MARKETING,
ZUMTOBEL LICHT IN DRUGI

RAZSTAVE VRATA *PROSTORSKI IN SIMBOLNI*
PREHODI ŽIVLJENJA V SLOVENSKEM
ETNOGRAFSKEM MUZEJU

Razstava Vrata je nastala kot osrednja razstava prazničnega leta Slovenskega etnografskega muzeja, ki je leta 2013 praznoval 90. obletnico samostojnega obstoja in delovanja.

Na razstavi so na ogled eksponati, ki so zaradi svoje narave zahtevali načrtno in premišljeno postavitev, kar je vključevalo visoka finančna sredstva. Zaradi zagotovitve varnosti obiskovalcev, ravnanja s predmeti v skladu s standardi stroke in precejšnje prilagoditve razstavnega prostora konceptu razstave se je avtorica obrnila po pomoč na podjetja in posameznike in vzpostavila sodelovanje s kar 16 slovenskimi podjetji. Z darovanjem svojih izdelkov, kljuk, ključavnic ali delom so močno dopolnili vsebino razstave in obogatili zbirko kustodiat za bivalno kulturo. Donatorji so pripomogli k promociji razstave, saj nanjo vabijo tudi svoje kupce in uporabnike.

Razstava Vrata so tako primer dobrega sodelovanja s podjetji Amal, Akron, Efaflex, Eko produkt, ES ERCO, Inotherm, Kamp, M Sora, Norica, Mizarstvo Markelj, Melu, Mizarstvo, Restavradorstvo Šentjošt, Steklarstvo Rojs, Studio Dom, Val Marketing, Zumtobel Licht in vsemi drugimi, ki delajo s srcem in iščejo nove poti tudi v času krize. Diplomo si zaslužijo ne le zaradi nesebične pomoči slovenski dediščini, temveč tudi ker jim sodelovanje pomeni izziv in v njem prepoznavajo širše družbeno poslanstvo ustvarjanja in delovanja.

Foto: Tomaž Maček

VALVASORJEV NAGELJ –
KSEVT – KULTURNO SREDIŠČE
EVROPSKIH VESOLJSKIH TEHNOLOGIJ

Vesoljski muzej, kot nekateri imenujejo KSEVT – Kulturno središče evropskih vesoljskih tehnologij, je zavod, ki želi z intelektualnimi in umetniškimi raziskavami s prehodnimi dejavnostmi spodbujati in omogočati razvojne dejavnosti ter raziskave na temo kulturalizacije vesolja. Idejna vodja in motorja delovanja Ksevt sta Miha Turšič in Dragan Živadinov. Ksevt opravlja tudi muzejsko in razstavno dejavnost, ustvarja poglobljeno okolje za sodobno in zgodovinsko medkulturno znanstveno raziskovanje. S širjenjem znanja – posvečenega kulturalizaciji vesolja – v javnost prek založniških in izobraževalnih dejavnosti, pa tudi prek angažirane produkcije razstav in dogodkov, se tako vzpostavlja redni stik z različnimi javnostmi.

Prva stalna razstava Ksevt, *Herman Potočnik Noordung: 100 monumentalnih vplivov*, je posvečena človeku, v imenu katerega je ideja o Ksevtu dejansko zrasla. Razstava je trajala dve leti in je v tem času ponujala tudi vodene ogledne za osnovnošolce in dijake. V njenem okviru so bili razstavljeni muzealični izvornik prvega satelita, Sputnika 1, ter izvorni vesoljski obleki Sokol-KV2 in Orlan M (Orel) iz Zvezdnega mesta v Rusiji. Poleg je bila odprta tudi razstava *Voyager/dr. Mavretič* o enem vodilnih konstruktorjev slovenskega rodu, dr. Antonu Mavretiču, ki je sodeloval pri razvoju vesoljske sonde Voyager.

Pri razstavnih dejavnostih Ksevt je treba omeniti še aktualno razstavo *Bivanje: orbita*, kjer so na ogled tako aktualni pripomočki, ki jih kozmonavti danes uporabljajo na mednarodni vesoljski postaji, kot tudi zgodovinski

NAGELJ predmeti, ki so jih kozmonavti prinesli iz vesolja. V okviru Ksevta se odvijajo lokalne, regionalne in planetarne dejavnosti: stalne inčasne razstave, konference in študijske dejavnosti. Stavba Ksevta se nahaja na lokaciji bivšega lokalnega kulturnega doma ter tako nadaljuje z osrednjo povezovalno vlogo v Vitanju, saj je namenjena tako lokalnim prebivalcem kot tudi obiskovalcem razstav, udeležencem mednarodnih simpozijev in raziskovalcem, dejavnim v programih Ksevt.

NKsevt kot inovativna muzejska ustanova doma in v svetu promovira slovenske raziskovalce in slovensko znanje o vesolju, prizadeva si za demokratične cilje in mir, odpira možnosti mladim raziskovalcem ter povezuje Vitanje s celim svetom. Komisija za podelitev Valvasorjevih nagrad se je zato odločila, da je Ksevt vreden novouvedene nagrade – Valvasorjev nagelj.

NOMINIRANCI DR. GOJA PAJAGIČ BREGAR,
NOMINIRANKA ZA VALVASORJEVO
NAGRADO ZA ŽIVLJENJSKO DELO

NDr. Goja Pajagič Bregar, muzejska svetovalka in konservatorsko-restavratorska svetnica, je na muzejskem področju sprva delovala kot kustosinja na Oddelku za zgodovino in uporabno umetnost Narodnega muzeja Slovenije. Zaradi svojega izvrstnega strokovnega znanja se je kmalu uveljavila kot restavratorka-konservatorka in se izkazala kot predana varuhinja in raziskovalka tekstilne zbirke Narodnega muzeja Slovenije. Posvečala se je restavriranju slovenske tekstilne dediščine, posebej projektom Koptske tkanine, Valvasorjeva čipka, Hasanov plašč in tapiseriji Štirje letni časi. Gradivo, ki ga je restavriral, je opremila tudi s strokovnimi besedili. S svojim znanjem je uspešno sodelovala pri številnih slovenskih in mednarodnih raziskovalnih projektih, katerih bistvo je bilo varovanje tekstilne kulturne dediščine. Rezultate strokovnih dosežkov, pridobljenih na podlagi raziskovanj in konserviranja tkanin, je predstavljala na strokovnih srečanjih doma in v tujini; pridobljena spoznanja pa je objavljala v domačih in tujih strokovnih publikacijah. Strokovna dognanja, nove metode in tehnike restavriranja in konserviranja tekstilne kulturne dediščine je kot predavateljica posredovala zainteresirani javnosti. Izkazala se je tudi pri popularizaciji ohranjanja slovenske kulturne dediščine v medijih, ko je postopke varovanja tekstilne dediščine v besedi in sliki posredovala slovenski javnosti. Predlog za podelitev Valvasorjeve nagrade za življenjsko delo dr. Goji Pajagič Bregar iz Narodnega muzeja Slovenije temelji na njenih izjemnih konservatorskih dosežkih in prispevkih pri ohranjanju, predstavljanju in popularizaciji tekstilne kulturne dediščine.

NOMINIRANCI

FRANCKA JENČIČ, NOMINIRANKA ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ŽIVLJENJSKO DELO

Muzejska svetovalka Francka Jenčič je vso svojo poklicno pot posvetila Prešernovi hiši v Kranju in ohranjanju spomina na pesnika dr. Franceta Prešerna. Skoraj štiri desetletja, vse do upokojitve leta 2012, je vodila Prešernov spominski muzej v Gorenjskem muzeju v Kranju. Vodila je tudi prenovo Prešernove hiše in stalne razstave, ki je nastala leta 1964 po zaslugi Črtomirja Zorca. Organizirala je vsakoletne razstave in prireditve ob praznikih 8. februarja in 3. decembra. Pripravljala je razstave, ki so se navezovala na stalno razstavo Prešernovega spominskega muzeja. Posvečala se je popularizaciji muzeja in pomena Prešerna za mesto Kranj, Gorenjsko in slovenski prostor. Pripravljala je muzejske večere in literarne prireditve. Strokovno delo muzejske svetovalke Bebe Jenčič je obsegalo področje kulturne zgodovine in likovne umetnosti. Zanimali so jo zlasti meščansko pohištvo in oprema stanovanj 19. in 20. stoletja, področje oblikovanja in umetne obrti. Bila je pobudnica in organizatorka razstav, na katerih so se predstavili posamezni ustvarjalci, in pripravljala gradivo za študijo. S svojim znanjem, poznavanjem muzejskega gradiva in z bogatimi izkušnjami je tvorno sodelovala pri postavitvi nove stalne razstave Prelepa Gorenjska v gradu Khislstein. Od samega začetka projekta v letu 2008 do upokojitve je bila sovodja izvedbe razstave in članica avtorske skupine ter njen nepogrešljivi povezovalni člen. Rezultate svojega dela je Beba Jenčič objavila v več kot 80 strokovnih člankih in poljudnih sestavkih, razstavnih katalogih, vodnikih, zloženkah, od katerih jih je mnogo sad zglednega soavtorstva. Z ohranjanjem dediščine dr. Franceta Prešerna je močno prispevala k širjenju vedenja o zgodovini Kranja in Gorenjske in utrjevala njuno mesto v slovenski zavesti. Muzejsko delo je opravljala z velikim spoštovanjem in odgovorno držo.

NOMINIRANCI ZA VALVASORJEVE NAGRADE ZA ENKRATNE DOSEŽKE

1. TOLMINSKI MUZEJ

za razstavni projekt *Nad Gorico po pravico – Tolminska v času velikega punta*, avtorska skupina: Karla Kofol, Marko Grego, Darja Pirih, mag. Miha Mlinar, mag. Damjana Fortunat Černilogar

Projekt razstave Nad Gorico po pravico je bil zasnovan kot vrsta dogodkov in obeleženj ob 300. obletnici velikega tolminskega punta iz leta 1713. Cilj razstave je bil širiti zavest o pomenu tolminskega upora in posredovati nova spoznanja med mlajše in starejše generacije, med laično publiko in znanstvene delavce. Vse dejavnosti, ki so obsegale priložnostno razstavo s sklopom predavanj, mladinskih natečajev, pedagoških in andragoških programov itd., so glasno odmevale tako v lokalni kot širši javnosti. Tolminski muzej je pri zasnovi in izvajanju kompleksnega programa prevzel razstave in mnogo prireditev v prazničnem letu velikega tolminskega punta. Projekt je bil zasnovan na strokovno poglobljenem, interdisciplinarnem delu, osebni angažiranosti in hkratnem vključevanju lokalnega okolja. Ob tej priložnosti so bile izvedene nove raziskave, ki so aktualizirale zgodovinske dogodke in jih dopolnile z novimi spoznanji. Projekt je dobil posebno vrednost z vključevanjem mlade publike in njihovimi stvaritvami na temo stripa in drugih del. Izšle so priložnostne publikacije Spoznajmo strip, Tolminska v času punta, Tolminski punt 1713, Posočje v stripu in časopis, posvečen 300. obletnici dogodka punta. Tolminski muzej je z obmejno mednarodno vpetostjo projekta močno prispeval k ohranjanju, predstavljanju in popularizaciji kulturne dediščine tolminskega punta ter k utrditvi regionalne in lokalne identitete.

2. TEHNIŠKI MUZEJ SLOVENIJE
za občasno postavitev *S tehniko do zdravja*, avtorji: dr. Orest Jarh,
Romana Erhatic Širnik
in prof. Damijana Miklavčič

Razstava S tehniko do zdravja je nastala v sodelovanju s Fakulteto za elektrotehniko Ljubljana in Društvom za biomedicinsko elektrotehniko. Pripravili so jo strokovni delavci Tehniškega muzeja Slovenije. Je prva razstava s sistematično predstavljenimi razvojnimi dosežki Slovencev na področju medicinske tehnike, ki so bili na mnogo področjih v samem evropskem in svetovnem vrhu. Sodelavci razstave so zbrali širok krog sodelavcev, ki so v razstavnih prostorih muzeja v Bistri predstavili najodmevnejše dosežke. Na ogled je bilo 70 predmetov, ki jih je spremljalo bogato besedilno in slikovno gradivo. Za obiskovalce so bili posebej zanimivi in poučni številni arhivski filmski posnetki. Razstavna pripoved je bila obogatena z intervjuji izbranih raziskovalcev, ki so z osebno doživeto pripovedjo močno obarvali sicer izrazito znanstveno zasnovano razstavo.

3. MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE SLOVENIJE
za stalno razstavo *Trapisti v Rajhenburgu*
na gradu Rajhenburg, avtorica Irena Fürst
in oblikovalka Mojca Turk Avsec

Razstava Trapisti v Rajhenburgu prikazuje delovanje meniškega reda trapistov v Sloveniji. V Rajhenburgu, današnji Brestanici, je bil edini samostan tega reda pri nas. Delovanje strogega kontemplativnega reda trapistov širši slovenski javnosti ni bilo poznano in z odprtjem prve razstave o njih leta 1993 so lahko obiskovalci spoznali njihovo življenje in delo. Pričujoča razstava je prva tovrstna v Evropi.

*Zaradi celovite obnove gradu Rajhenburg so morali razstavo o trapistih, tako kot vse preostale, odstraniti. Začasno postavitev so v času obnove gradu odprli v Mestnem muzeju v Krškem, ki pa je predstavljala le krajši pregled njihovega življenja in dela. Nova stalna muzejska razstava z naslovom *Trapisti v Rajhenburgu* je bila odprta v prenovljenem drugem nadstropju gradu Rajhenburg, v prostoru nekdanjih meniških celic. Na ogled so številni muzejski predmeti in dokumentarno gradivo, ki jih je kustosinja in avtorica razstave Irena Fürst zbrala v času*

od prve postavitve razstave. Veliko gradiva, ki je kustosinji omogočilo proučevanje rajhenburškega samostana, je iz Francije prinesel opat matičnega samostana Domb, Bernard Christol. Poleg kopij iz arhivskih knjig je ob vsakem obisku Slovenije prinašal tudi pomembne muzejske predmete, originale iz samostana Rajhenburg. Razstava omogoča širše razumevanje velike duhovne in kulturne dediščine trapistov na brestaniškem prostoru in v Sloveniji. Z vključitvijo predmetov iz samostana Domb pa presega slovenske okvire in pridobiva širši, mednarodni pomen.

4. MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE CELJE
za občasno razstavo *Puške & Pisma*,
avtor dr. Tone Kregar

*Muzej novejše zgodovine Celje, ustanovljen leta 1963 kot Muzej revolucije Celje, je v letu 2013 praznoval 50-letnico delovanja. Zadnje so v muzeju praznovali z vrsto dogodkov, osrednji pa je bila razstava, katere muzeološki koncept in avtorstvo sta bila zaupana dr. Tonetu Kregarju. Osnovna ideja razstave je izhajala iz razmisleka o vlogi in poslanstvu muzeja v procesu političnih, družbenih in kulturnih sprememb ter nekdanji in aktualni sporočilnosti njegovih zbirk. Razstava je zato temeljila na dveh starejših muzejskih zbirkah *Orožje in Poslovilna pisma ustreljenih talcev*, ki ponazarjata zgodovinski kontekst, iz katerega je Muzej revolucije izhajal in se v njem napajal, obenem pa ta kontekst tudi presegata, saj ju je mogoče predstaviti v njuni brezčasni in univerzalni podobi ter sporočilnosti. Z razstavo *Puške & Pisma* je avtor dr. Tone Kregar angažirano opozoril na 50-letnico delovanja muzeja ter uspešno nadaljeval in nadgradil večletno zasnovan muzejski projekt kulturno-umetniških interpretacij zbirk muzeja. V projektu Muzej novejše zgodovine Celje sooča svoje zbirke in muzejske predmete s sodobnim časom, jih dopolnjuje in preverja njihovo sporočilno moč v 21. stoletju. Projekt in omenjena razstava sledita sodobnim usmeritvam v muzejski stroki in izpostavljata glavna in aktualna vprašanja o vlogi in pomenu muzejskega predmeta. Postavljata ga v širše kontekste ter odpirata odnos, ki presega samo interesno področje raziskovanja temeljnih znanstvenih disciplin. Muzejskim predmetom išče novo identiteto v obsegu njihove dokumentarne vrednosti. Razstava *Puške & Pisma* je v svoji sporočilnosti predramila čustva in občutenje obiskovalcev.*

5. NARODNI MUZEJ SLOVENIJE

za priložnostno razstavo *Podobe Balkana. Identiteta in spomin v dolgem 19. stoletju*, avtorja: mag. Darko Knez in mag. Jože Podpečnik

Narodni muzej Slovenije je na pobudo Unescove pisarne za jugovzhodno Evropo v Benetkah izvedel kompleksen mednarodni muzejski projekt Podobe Balkana. Identiteta in spomin v dolgem 19. stoletju skupaj z 12 nacionalnimi muzeji iz jugovzhodne Evrope. Razstavni projekt je na sodoben način prikazal skupne značilnosti razvoja narodov in nacij v jugovzhodni Evropi od leta 1789 do konca prve svetovne vojne. Zastavljeni cilj je bil premostiti razdalje v geografskem in mentalnem prostoru jugovzhodne Evrope. Želeli so odkriti skupna izročila, zgodovino in podobnosti ter premostiti meje s pomočjo muzejskih zbirk ter pokazati, da je vsaka narodova usoda neločljivo povezana in prepletena s skupno usodo območja.

Mag. D. Knez in mag. J. Podpečnik sta zbrala gradivo iz Narodnega muzeja Slovenije in sodelovala s preostalimi muzeji. Postavitev je Ranko Novak oblikoval za potrebe potujoče razstave. Spremljal jo je razstavni katalog v angleškem in v jeziku gostitelja. Razstavo je dopolnjeval pester spremljevalni program, bila je zelo medijsko odmevna.

Obsežen razstavni projekt je umestil nacionalne zgodovine dežel Balkana v širše geografske in miselne okvire in izpostavil Narodni muzej Slovenije skupaj z drugimi sodelujočimi nacionalnimi muzeji kot prostor učenja, utrjevanja skupnih identitet in pospeševanja medkulturnega dialoga.

6. BELOKRANJSKI MUZEJ

za monografijo *Narava Bele krajine*, avtorja: Mojmir Štangelj in Mira Ivanovič

Belokranjski muzej ima štiri stalne razstave na štirih različnih mestih, med njimi je tudi razstava Narava Bele krajine v prenovljeni Muzejski hiši v Semiču. Namesto skromnega vodnika, ki je bil načrtovan ob odprtju razstave leta 2006, je lani izšla obsežna poljudnoznanstvena monografija Narava Bele krajine. Pri izdaji knjige, kakršne Bela krajina še ni imela, sta pomembno uredniško delo opravila Mojmir Štangelj in Mira Ivanovič. K sodelovanju

sta povabila 39 avtorjev, najboljših poznavalcev in raziskovalcev narave Bele krajine, ter večje število naravoslovnih fotografov, ki so publikacijo obogatili z izjemnimi fotografijami. Monografijo je oblikoval Jurij Kocuvan, njena posebnost so štiri izdaje, dve tiskani, slovenska in angleška, ter dve elektronski.

Po predstavitvi je knjiga Narava Bele krajine sprožila velik odziv javnosti. Publikacija je spodbudila Občino Semič k prenovi Muzejske hiše v Semiču in k postavitvi nove stalne razstave o naravi Bele krajine.

Muzejska publikacija je zelo strokovno delo, zanimivo za mlajše in starejše, za ljubitelje in poznavalce, domačine in tujce. Urednika, uredniški odbor, avtorji in fotografi so opravili svoje delo brezplačno in prispevali svoje znanje kot poklon Beli krajini in njenim prebivalcem, kar daje monografiji dodatno »žlahtnost«.

7. MUZEJ IN GALERIJE MESTA LJUBLJANA

za retrospektivno razstavo *Jože Ciuha*, avtorici: Marija Skočir in Barbara Savenc

Retrospektivna razstava Jože Ciuha je bila postavljena na ogled v Galeriji Jakopič med decembrom 2013 in aprilom 2014, ob umetnikovi 90-letnici. Razstava je nastala ob aktivnem sodelovanju umetnika, kar ji je dalo posebno pričevalno vrednost in omogočilo izbor del, ki temeljijo na reviziji opusa in njegovi umestitvi v prostor in čas.

Avtoricama je tako uspelo izoblikovati zgoščen in pregleden izbor 70-letnega ustvarjanja Jožeta Ciuhe, osvetliti glavne motivne in vsebinske poudarke ter doseči vpogled v raznovrstne tehnike umetnikovega ustvarjalnega opusa. Razstava je bila zasnovana interdisciplinarno in povezovalno ter v skladu z omogočanjem široke dostopnosti. Imela je celovito in privlačno grafično podobo, vsebinsko in oblikovno dovršen katalog, številne programske nadgradnje in inovativne pedagoške programe. Razstava je bila timsko delo, ustrezala je zahtevnim pogojem mobilnosti, saj je namenjena gostovanjem v tujini. Postavljena je s posebnim posluhom za otroške obiskovalce in je zvočno opremljena. Spremljevalni programi so zasnovani kreativno, interdisciplinarno, da bi privabili novo publiko. Razstavo spremlja razkošen katalog z odličnimi reprodukcijami in dopolnjeno bibliografijo. Opremljena je z domiselnim promocijskim gradivom, plakatom in zloženko.

8. PRIRODOSLOVNI MUZEJ SLOVENIJE za razstavo *Živela evolucija PMS* in vodja projekta dr. Staše Tome in avtorska skupina: dr. Breda Činč Juhant, dr. Andrej Gogala, dr. Bogdan Horvat, Alenka Jamnik, Mojca Jernejc Kodrič, Urška Kačar, mag. Matija Križnar, prof. dr. Boris Kryštufek, dr. Nada Praprotnik, dr. Ignac Sivec, dr. Staša Tome, Ljerka Trampuž, dr. Tomi Trilar, doc. dr. Al Vrezec

Razstava je zasnovana interaktivno in zelo sodobno interpretativno. Z domiselnimi vložki, namenjenimi predvsem najmlajšim, ponuja možnosti za zabavno pridobivanje znanja. Zasnovana je ob glavni figuri, modelu ankilozavra, ljubkovalno poimenovanega Anka, čemur je priključena projekcija razvoja človeške vrste. Je interaktivna in opremljena s sodobno, obiskovalcu vabljivo vizualno in zvočno predstavitevjo. Dopolnjuje jo virtualna animacija o razvoju modrega planeta in življenja na njem. Igrivo posreduje odgovore na temeljna evlucijska vprašanja, seznanja obiskovalca z Darwinovo teorijo, opozarja na razvojno različnost in oddaljenost, razlaga razvoj zelo zapletenih organizmov in vključuje prikaz razvoja skozi oddaljena geološka obdobja s pomočjo duhovitega stripa. Odprtje je potekalo v sozvočju s 154. obletnico izida znamenitega Darwinovega dela O izvoru vrst, ki je spremenila razumevanje preteklosti in naravnega okolja ter razkrila mesto človeka v njem. Razstava je nastala na podlagi mednarodnega sodelovanja z univerzo v Pragi, ki je posodila primere izumrle živalske vrste. Razstava preprosto približuje naravoslovne znanosti. Opozarja na človeško vrsto kot del narave in plod evolucije in ima ekološko noto. Besedila so kratka, jedrnata in strukturirana. Obiskovalcem so ponujene možnosti raziskovanja, spodbuja jih h kritičnemu razmišljanju in učenju z izkušnjo. Razstava ima katalog, vodnik v slovenščini in angleščini, poster in domiselno didaktično gradivo. Spremljevalni program je pester, obsega vodstva, delavnice in učne ure ter cikle andragoških predstavitev.

Vsebine so dostopne tudi na spletu.

9. MESTNA GALERIJA LJUBLJANA, za razstavo *50 let Mestne galerije v Ljubljani*, idejna vodja in avtorica Mateja Podlesnik

Muzej in galerije mesta Ljubljana od leta 2009 združujejo tudi Mestno galerijo v Ljubljani, ki je v letu 2013 doživela 50 let svojega delovanja, kar je prikazala priložnostna razstava. Zasnovana je bila kot ontološka in kronološka predstavitev razvoja razstavnih programov – v 50 letih se jih je zvrstilo več kot 850. Znova so predstavili dela stotih umetnikov s samostojnih in skupinskih razstav in gostovanj galerije. Razstavo je dopolnjeval izjemen založniški opus ustanove.

Konceptualno je projekt novost v slovenskem prostoru, temelji na ideji razstave o razstavi in je naletel na ugoden odziv strokovne in širše javnosti. Ob razstavi je izšel obsežen istoimenski katalog, ki združuje dokumentarno in arhivsko gradivo in bo ohranil zgodovinski spomin določenega obdobja galerije in interpretacije njenih minulih programskih usmerjenosti z različnih vidikov, ki jih je prispevalo več sodelavcev: ob spremni besedi zdajšnjega direktorja so uvodnik prispevali strokovna vodja galerije Alenka Gregorič, dolgoletni direktor Aleksander Bassin, kustosinja dr. Petja Grafenauer, likovni kritik Brane Kovič in filozof dr. Aleš Erjavec. Katalog zaokrožajo pregled založniške dejavnosti galerije med letoma 1962 in 2012, fotografski utrinki z razstave, katalog zbirke Mestne galerije in pregled zaposlenih v galeriji v minulih 50 letih.

10. SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ za razstavo *Vrata. Prostorski in simbolni prehodi življenja*, avtorica mag. Polona Sketelj

Razstava Vrata s podnaslovom Prostorski in simbolni prehodi življenja je bila za javnost odprta 10. oktobra 2013 kot osrednja razstava prazničnega leta Slovenskega etnografskega muzeja, ki je lani praznoval 90. obletnico samostojnega obstoja in delovanja. Razstava o vratih je prvi poglobljeni pregled vrat in njihovih pomenov na Slovenskem, ki je nastala kot plod avtoričinega večletnega proučevanja, terenskega dela in povezovanja

različnih sodelavcev. Zasnovana je široko, upošteva tipologijo, prostorsko razvrstitev, vloge in širši simbolni pomen razstavljenega gradiva. Zasnova je usmerjena k spodbujanju zanimanja in iskanja odgovorov na postavljena vprašanja različnih obiskovalcev.

Na tisoč kvadratnih metrih razstavne površine je mogoče občudovati več kot 400 originalnih predmetov, od tega 68 originalnih vrat iz različnih muzejskih in zasebnih zbirk, 69 kopij in devet maket, izjemno količino slikovnega gradiva, AV-vsebine, zvočne in ambientalne elemente in ponazorila ter didaktične vsebine. Poudariti je treba izjemno zahtevnost fizične postavitve, saj so vrata kot osrednji razstavni elementi relativno veliki in težki objekti. Angažma avtorice se je v skrbi za varnost obiskovalcev in tekoči potek izvedbenih stopenj projekta nadpovprečno pokazal tudi na tem področju, saj je uspela pridobiti sodelovanje številnih podpornikov, ki so v razstavo vložili svoje znanje, material in finančna sredstva. Razstava vključuje doživljajskost, uporabnost in umetniško kreativnost. Je duhovita, navdihujoča in hkrati sodobna in angažirana in ima velik identitetni, a tudi praktičen pomen za sodobno javnost.

11. NARODNA GALERIJA SLOVENIJE za razstavo *Slovenski impresionisti in njihov čas 1890–1920*, avtorja: Barbara Jaki, Sylvain Leconbre

Medinstitucionalna razstava *Slovenski impresionisti in njihov čas 1890–1920* je bila na ogled postavljena od 18. aprila do 13. julija 2013 v pariški ustanovi Petit Palais. Projekt je bil rezultat večletnih prizadevanj Narodne galerije o predstavitvi slovenske umetnosti obravnavanega obdobja v tujini. Francoski mednarodni javnosti je bila slovenska likovna umetnost prvič predstavljena s kar 200 eksponati, od katerih je bilo 81 slik, 20 skulptur, 36 risb ter karikatur, številna knjižna oprema in fotografije. Izbor je bil narejen, da bi predstavili vrhunec slovenske likovne umetnosti omenjenega obdobja. Vključene so bile videoprojekcije in predstavitve filma ter arhitekture. Prikazali pa so tudi širši zgodovinski kontekst in oblikovanje Ljubljane kot nacionalnega središča Slovencev. Razstavo *Slovenski impresionisti in njihov čas 1890–1920* so uspešno predstavili v domačih in francoskih medijih.

Spremljal jo je katalog razstavljenih del z besedili v francoščini; prispevali so jih kustosi Narodne galerije. Narodna galerija je zelo obsežen in organizacijsko zahteven mednarodni projekt v muzeju likovnih umetnosti Petit Palais v Parizu izpeljala na visoki strokovni ravni in uspešno v tujini predstavila najobširnejši izbor slovenske umetnosti nekega obdobja do zdaj in s tem tudi Slovenijo ter tako poskrbela za večjo prepoznavnost slovenskih umetniških del na evropskih tleh.

Kriteriji Komisije za podeljevanje Valvasorjevih odličij

Prejšnja komisija je na začetku svojega mandata ugotovila, da za strokovno presojo potrebuje kriterije, ki izhajajo iz teoretičnih muzeoloških spoznanj in se opirajo na muzejsko doktrino. Te kriterije je upoštevala tudi zdajšnja komisija, pri podeljevanju odličij nas je prav tako vodilo spoznanje, da je dober muzejski projekt lahko le sad usklajenega skupinskega dela. Veliko pozornosti smo namenjali stanju in vlogi muzejskega predmeta kot temeljnega nosilca razstavnega sporočila, njegovi kontekstualizaciji in stopnji interpretacije. Prednost smo dajali projektom, ki so vključevali javnost in odpirali videnje sveta tudi z vidika šibkejših. Precenzen kiklopski pogled skozi edino in samcato oko znanosti nas ni očaral.

Pri projektih smo iskali družbeno angažiranost in odgovor na potrebe sodobne družbe.

Pri nominirancih za življenjsko delo smo upoštevali vsestranskost kandidatovega delovanja: raziskovalno, strokovno, organizacijsko in delo za širšo javnost na področju muzealstva in komunikacije dediščinskih vsebin. Strinjali smo se, da nagrajenec s svojim delom in delovanjem na realni in simbolni ravni v javnosti predstavlja vse slovenske muzealce in s tem daje muzejskemu delu širši družbeni pomen. Zavedamo se, da so kriteriji dokaz muzeološke teorije in doktrine kot družbenega procesa in se bodo zato s časom spreminjali. Menimo, da so temelj našega strokovnega delovanja, in si želimo, da bi z oblikovanjem in upoštevanjem kriterijev po svoje prispevali k razvoju muzealstva.

Kriteriji

1. Konceptualna enotnost projekta (vsebinska, prostorska, oblikovna in sporočilna)
2. Skrb za razstavne eksponate s konservatorskega in muzeografskega stališča
3. Stopnja interpretativnosti in kontekstualnosti razstavnih vsebin in vloga muzejskega predmeta kot temeljnega akterja muzejskih postavitev
4. Usklajenost razstavnega sporočila z oblikovalskim konceptom
5. Uravnovešenost znanstvene raziskave in študije družbenih potreb in pričakovanj javnosti
6. Stopnja interdisciplinarnosti in povezovalnosti raziskovalnih, dediščinskih in drugih ustanov in posameznikov
7. Obstoj treh najpomembnejših publikacij: kataloga, vodnika, zloženske (njihova interpretativna vsebina in usklajenost oblikovanja z razstavnim oblikovanjem)
8. Dostopnost (fizična, intelektualna ...)
9. Družbena aktualnost in angažiranost predstavljene teme
10. Stopnja vključenosti ranljivih javnosti in družbena empatija
11. Vključevanje sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije in njena smiselna raba
12. Učinek na družbeno okolje (družbeni, politični, ekonomski)

Foto: Nataša Žmaher

Komisija za podeljevanje Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom (od leve proti desni):

mag. Darko Knez, muzejski svetovalec

mag. Marjetka Balkovec Debevec, muzejska svetnica

doc. ddr. Verena Perko, muzejska svetnica, *predsednica komisije*

mag. Tita Porenta, muzejska svetovalka

mag. Nataša Kolar, muzejska svetovalka

mag. Flavio Bonin, muzejski svetovalec

Na fotografiji manjka Zdenko Picelj, muzejski svetovalec, ki je sicer tudi član Komisije.

Izdalo in založilo:
Slovensko muzejsko društvo,
zanj Verena Štekar-Vidic
Besedila:
Članice in člani komisije
Urednik:
mag. Darko Knez
Tehnična urednica:
mag. Tita Porenta
Lektoriranje:
Jerneja Jelovčan Koselj
Oblikovanje:
Počivašek, d. o. o.
Tisk:
Medium, d. o. o.
Naklada: 200 izvodov
Izdajo knjižice je omogočilo:
Ministrstvo RS za kulturo

Ljubljana, maj 2014

